

СВЕЗДЕНА
ТЕРЕЗИЈА

ВЛАДА УРОШЕВИЌ

СВЕЗДЕНА ТЕРЕЗИЈА

Следењето на поезијата на Влада Урошевиќ, од нејзините почетоци до денес, вовлекува читателот во убавината на барањето. Тоа барање е поттикнато од незадоволството со постојните значења на поезијата, со конвенционалноста на лирскиот сентимент, со конзервативноста на јазикот. Тоа е поезија што тргнала во долга авантура спроти струјата, афирмирајќи го немирот на истражувањето, високиот лет на фантазијата, нуркањето во бездните на сонот.

Во светот на поезијата во кој живее, Влада Урошевиќ ги бара неговите многубројни слоеви, во него се мешаат времињата, се мешаат сонот и стварноста, свеста и потсвеста. Неговото око не се задоволува со површината на пејсажот, тоа е микроокопски загледано во материјата, телеокопски упатено во просторот. Неговото љубопитство е широко и постојано го менува предметот и аголот на посматрањето, но интензитетот на интересирањето е непроменет, за секој предмет, за секој детал, за секој феномен, од кои се открива цел еден космос. Во неговата поезија сонот ја предизвикува тајната, науката се нурка во сонот. Иреалното и ирационалното зрачат од некое длабоко запретано рационално јадро. Свездите се светови кон кои науката се стреми но за кои утврдуваме дека одамна живееле во сонот и имагинацијата, јаболкото го раскажува создавањето на оветот, во семката ртат нови светови, нови соѕвездија, сиот космос. Крутог на постоењето се повторува, тој е недосеглив и величествен, но постојано го буди, го крева, го поттикнува љубопитството на духот, ризикот на барањето, радоста на откривањето.

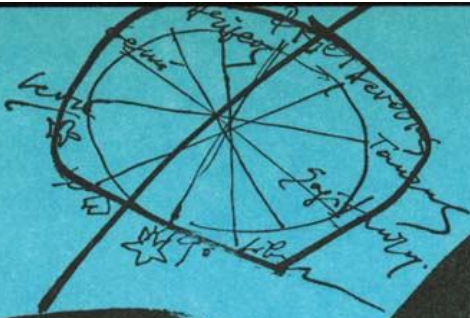
Свездената терезија ни го открива ова, ни го потврдува. Рано поттимнат од авантурата на детските приказни, од лектирата на книжевната и научната фантастика и од многуслојното надреалистичко искуство, Влада Урошевиќ длабоко се нурнува во алхемијата на зборот и од спојот на обичните зборови, секојдневни, извлечени од некој весник, од некој заборавен учебник или од некоја научна книга, тој ни соопштува необични и неочекувани слики и сознанија во кои стварноста и сонот се исклучуваат, се оддалечуваат, се доближуваат, се мешаат во нови знаци и нови значења. Кај Влада Урошевиќ стварноста лебди во воздухот, а фантастиката чекори по земјата. Во една овоја песна од Свездената терезија тој вели дека спијачите спијат а сонуваат само сонувачите. Со тоа тој посегнува по јадрото на уметноста, на творештвото. Зашто сонувачите, тоа се творците. Тие се истражувачи, визионери и градители на поезијата. Таков истражувач, пронаоѓач и градител е Влада Урошевиќ, еден од ретките во македонската литература. Со неговите стихови во нашата поезија зачвкоруваат нови предели, нови светови, нови созвездија. Сето тоа одамна било во нас и околу нас, во животот и во сонот на современикот, но видливо само за него.

Поезијата на Влада Урошевиќ е, се чини, литература, сеуште без многу приврзаници, можеби и затоа не е уште доволно оценета. Но оние што ги има, тие се постојани и верни, затоа што високо ја ценат нејзината авантура, нејзиното лесно одење спроти струјата без да ја повредува, туку збогатувајќи ја, нејзиното барање на промената, нејзиниот дух што не стои в место, што постојано истражува и постојано пронаоѓа.

Во име на тоа минатото станува сегашност, а сегашноста иднина. Тоа е литература на која ѝ е туѓа рамнодушност на поститнатото и која, негирајќи се постојано, во себеси ги пронаоѓа своите идни патишта, по кои непрекинато се изразува еден модерен сензибилитет. Таа е доволно индивидуална и осамена за да зазема голем простор во богатиот мозаик на современата македонска поезија, но нејзиниот зафат во него е толку снажен, што се вградува длабоко во нејзиното богатство, современост и свежина.

Затоа, колку што се овне зборови зборови на препорака за неговата Свездена терезија, тие се израз за многуте страници поезија и проза пред неа, тие се израз на непрекинатото љубопитство за идните творечки авантури на овој исклучителен поет.

Матеја МАТЕВСКИ
декември 1972

Handwritten scribbles and symbols in the upper middle section.

Handwritten text: "Liber", "Libra", "Taurus", "Virgo"

Handwritten text: "Carpenter's cross"

Handwritten text: "Liber", "Libra", "Taurus", "Virgo"

Handwritten symbols: ♀, ♂, and other markings.

Handwritten text: "Zodiac of the Carpenter's cross" and "Carpenter's cross" with other markings.

месечина, сестра земјина

Секирата на Месечината падна во железна шума. Сладок сок тече од белото месо на стеблата. Тоа не се печурки, не: тоа се нечији мали глави со проѕирно бела кожа под која отчукуваат танки жилички. Во мовта лежат мали деца и ги гледаат модрите балони што пролетуваат над дрвјата. Гласови, свирежи. Кој е тоа, прашуваат децата.

Тоа старите железничари ги бараат избеганите вагони низ влажната пролетна шума, вели некој.

Прелеана врз пределот во кој, затворено меѓу ридовите, дреме заспаното гратче, светлината на Месечината прави сликата што ја создава да прилега на некоја стара разгледница.

И навистина, кога ќе се погледне низ единствениот осветлен прозорец на гратчето, на масата ќе може да се види една разгледница која го претставува токму тоа гратче потонато во една иста таква ноќ прелеана со светлината на Месечината.

На разгледницата се гледа јасно дека во гратчето е осветлен само еден прозорец. Низ него се гледа собата со масата, а на неа разгледница. На разгледницата е гратчето, прелеано со светлината на Месечината.

Во гратчето е осветлен само еден прозорец. На масата лежи разгледница. Се отвора така цела една низа од соби која како да нема крај.

А во последната седам јас загледан во бесконечната точка на Месечината.

Во рамнина со боја на пепел растат собирни логори, стражарници, казнено-поправни заводи за малолетници, дупчалки за нафта, филмски кулиси. Дење тука беа обични улици, дрвја, куќи со жители кои излегуваа и влегуваа, ништо не претпоставувајќи. Сега, кога ноќта ја има нечистата боја на нафта и на лошо осветлена филмска емулзија, наеднаш сè се менува: оградите стануваат погусты, облеките добиваат метален одблесок, луѓето излегуваат од куќите со врзани раце. Едно дете крикнува.

Дали лицата на сите оние што се поредени покрај белиот ѕид се бледи од страв или од светлината што ја прави ноќта просирна?

Потоа модрите мртовци ги посипува со својата вар, виновна за сè, Месечината

Конечно е докажано: Месечината е направена од пластична маса. Тоа е пластична маса од логи квалитет и затоа по неа ги има оние дамки: ги изјале Небесните Киселини. Во нив понекогаш слетуваат ноќни пеперуги и несаат внатре мали зелени јајца.

Пластичната маса од која е направена Месечината е отпорна на студ, на оган и на механички оштетувања. За жал, таа не е отпорна на вода. Во неа би можела да се растоти.

Затоа на Месечината и нема вода, што е исто така докажано.

Постојано си ги отресувам рамената. Тоа е некаква бела прав, некаква црвојаднина, што ли. Веќе целата вечер паѓа врз улиците, покривите, дрвјата. Низ дворовите претрчуваат сосема обелени кучиња. Сивкасто белата прав се рони низ воздухот, давајќи ѝ со тоа на вечерта некаков свечен изглед. Сепак, освен децата кои ја собираат во купчиња, никој друг не ѝ придава некое особено внимание. Впрочем, видливо е дека нема никакво штетно влијание на облеката.

Дали таа доаѓа од Месечината? Тоа не е сосема сигурно. Сепак, ако убаво се загледате, ќе можете да видите како во густото и јадро месо на Месечината се појавува одвреме навреме опаш на еден голем и тромав, фосфоресцентен црв.

Познато е влијанието на Месечината врз децата. Нејшто помалку се знае за влијанието што таа го врши на неродените. Понекогаш, во салите на природно-научниот музеј, кога невнимателниот чувар ќе заборава да ги спушти темните завеси, Месечината успева да ги облее со своето млеко стаклените тегли во кои пловат малите, пожолтени човечки зародоци. Во мигот кога светлината ќе ги допре, тие ги отвораат своите гуштерски очни клепки, блажсена насмевка поминува низ нивните старечки лица и тие, гледајќи кон Месечината, прошепнуваат нечујно: „Мамо“.

Во некои ноќи Месечината е особено љубопитна. Слегува врз секој напишан текст, особено врз книгите. Ја привлекуваат буквите, нешто помалку цртежите. Фотографиите не ги сака. Достатно е тогаш да се склопат раширените страници на книгата и Месечината да остане внатре, беспомошна и заробена. Можете тогаш да ја вратите книгата во библиотеката со Месечината внатре. Хартијата тука малку ќе свене, ќе пожолти. Текстот на тие страници, се разбира, ќе стане нечитлив.

Велат дека во некои продавници во Солун може дури да се купи пресувана Месечина. Продавниците во Солун, воопшто, се многу богато снабдени.

Има ноќи кога Месечината ја нема на небото. Вилиците на планините напразно истраќаат: меѓу забите им останува само бледиот лански снег. Од високите опсерватории залудно ги извиваат вратовите долгите телескопи: никаде ништо.

Во таквите вечери Месечината работи во еден третокласен циркус. Се ниша меѓу јажинџата, се подбива. Со еден збор — изгзува глуп август.

А што прави по претставата? Тоа го знаат само чуварите: во куќата на стравот, нечиста и влакнеста, Месечината тогаш брка еден исплашен и келав астроном што залутал меѓу кривите огледала.

Во вечерната емисија на вестите што се емитува преку телевизијата нешто се случува. Спикерите и коментаторите на вселенските летови стојат збунето над големата карта на Месечината. Потоа, во еден миг камерата открива неочекуван дојденец во студиото. Сите се вртат кон него.

Низ студиото, несмасен како голем бумбар, тетеравејќи се и влечејќи зад себе цел сплет од кабливи и жици, оди еден космонаут на чија бела вселенска облека има траги крв.

„Вечерва“, вели збунетата спикерка, „вечерва ...“ Тука емисијата се прекинува.

Потоа низ градот почнува да се шири веста дека толпата влегла во музејот и оттаму го иефрлила на улица камењето донесено од Месечината.

Во кината се даваат ужасно здодевни филмови. С'е исто па исто. Сепак, од каде тоа чувство дека влегувате во авантура додека влегувате во киното тоа доцно попладне полно топла прав? На средина од филмот, кога веќе бевте разочарани во претчувството и кога мислевте да излезете, редарката дојде до вас. Сиромашката жена беше возбудена. Некој ве бара, рече и ви го покажа патот со својата мала ламба. Но дури од средина на салата, кога веќе неповратно зачекоривте кон излезот, ја видовте надвор, врамена во рамката на отворената врата, полната Месечина како ве гледа со лице на пијан лудак.

Во Кина имаат обичај да ја затвораат Месечината во иллии со иширитус. Кога ќе се погледне подобро, Месечината е всушност една глекава маса, треперлива и тивтиеста, постојано раздвижена. Бидејќи е матно-просирна, во нејзината внатрешност можат да се видат безброј ситни удавени мушички, различни раски и еден сосема ситен и незабележлив мртов космонаут.

Не е јасно само зошто потоа Кинезите пак ја пуштаат Месечината на небо. Кинезите се воопшто еден чуден народ.

Месечината е сета од евтини помади, од впалена пудра. Таа е целата една провинциска парфимерија, цел еден сомнителен козметички салон — сите тие нејзини шарени огледалца, тие масла за мачкање коса, вазелини, лакови за нокти. Сјајот што таа го растура зборува за еден лош вкус, за задни намери, за нечиста заработувачка. Оној кој се управува според нејзините совети е лековерен ако не и лекомислен: ако не го најдат на брегот од мочуриштето со глекави полјасави во косата нека биде уиите среќен; но секако ќе ги носи утредента темните траги околу очите од отровните масти што таа ги рекламира како средство за постигање на убавината.

Треба навистина да се биде месечар па да се наседне на една таква измама.

Сé е како во куклен театар. Врзана за танок коноп Месенината ја искачуваат меѓу две повеќекатници. Месечината се ниша клоновски, паѓа, се криви и се клешти. Одбивна глетка: таа е пијана.

Тоа често може да се сретне лете, во време кога овошките зреат. Алкохолот кој преврива во нивната сладост ја привлекува месечината која по цели ноќи го цица со огромно задоволство. После се талка низ градот, правејќи глупости и вознемирувајќи ги граѓаните.

На таа појава секако треба да се најде начин да ѝ се застане на пат.

Од сите ноќни преселби оние под освехлувањето на Месечината се најнеобични: една ламба се ниша, ситно потреперува стакларијата.

Жените изнесуваат саксии во кои во модрата земја растат билки со месести лисја.

Едната од нив има необична шапка; не, тоа е кукла за ишење на која околу главата и врзале панделки.

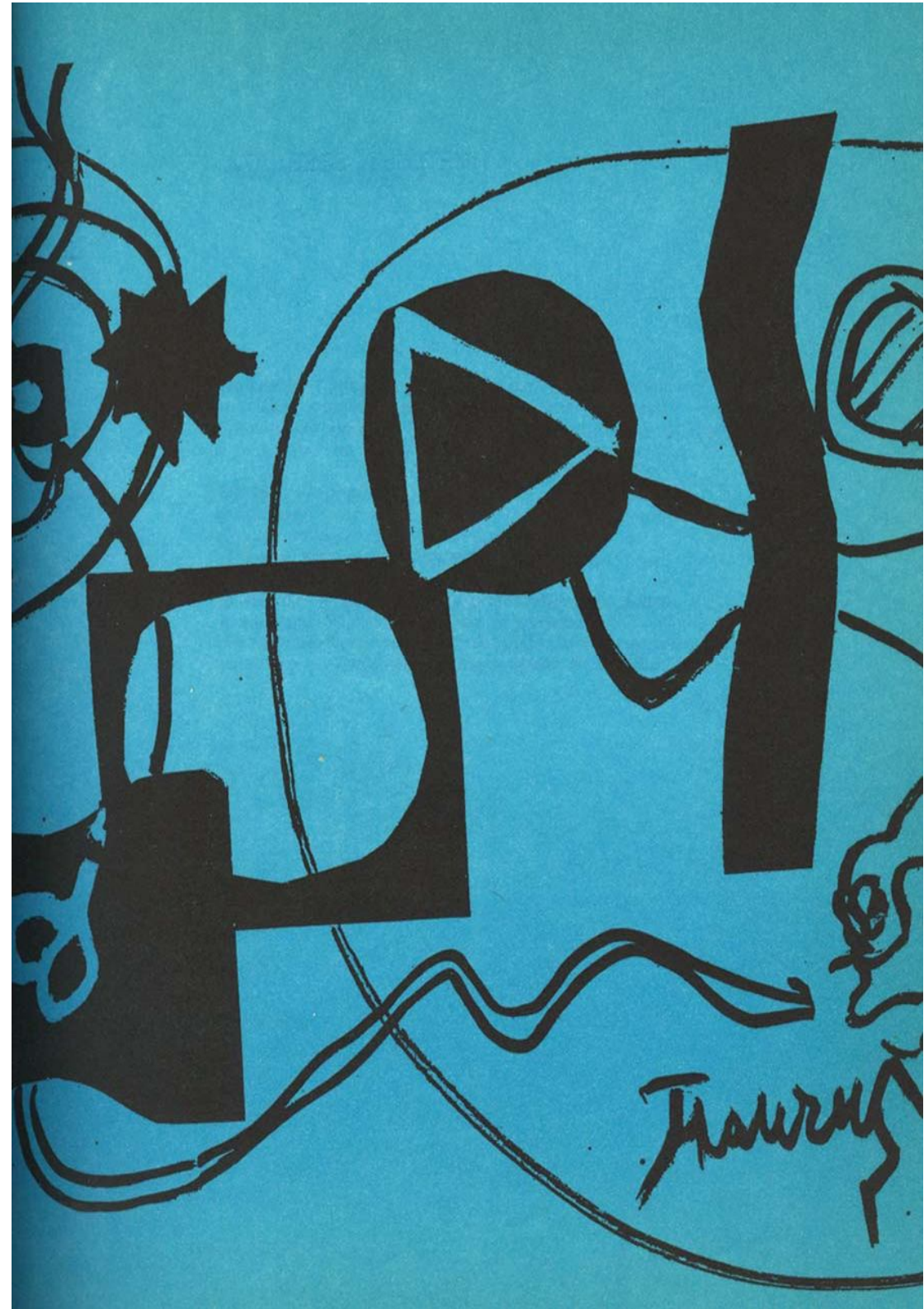
Возилото чека пред куќата, коњите тропат со свончињата. По-куќнината е дополу натоварена.

Излегува еден пожарникар со црна скала и светкав шлем на главата. Потоа уште еден. Децата бројат: сто четири, сто пет...

На крајот, поради забуна, ја изнесуваат и Месечината сметајќи ја за стара ламба.

Врз резанки на влажно и студено овошје свети Месечината. Покрај садот со овошје некој стие: свртен кон ѕидот, тој не води сметка за ништо, потонат во камениот, бледо-син лавиринт на своите сонцита.

Кога некој во овој миг би погледнал кон Месечината, би можел да види дека врз нејзината плочка е напишан некаков текст. Добро е што никој оваа вечер не го крева погледот зашто, кога би го прочитал текстот, во сонот на оној што стие би се заплеткале лилјаци во косите на избезумените девојки, а врз статуите од зелена бронза што стојат среде еден празен плоштад би почнале да лазат големи меки жаби.

Travels

името на ѕвездата

ЛЕТНИ COSВЕЗДИЈА

*Бетелгез — ѕвезден археоптерикс, ѕвезда-фосил
што меѓу рогатите животни паниката ја шири.
Удавеникот на кој небесното море главата му ја носи
и ја тркала по песокот среде темниот прилив.*

*Антарес — отровна ѕвезда, осило зад тилот,
вжештена смрт што дреме во скорпииниот опаш.
Крилат еднорог што со бодливото крило
по решетките на небесниот кафез тропа.*

*Денебала — црн пришит врз маишката на лавот,
жива рана во која лута сол се гнезди.
Ѕвезди што дење се животни среде калта и правот,
животни што навечер се претвораат во ѕвезди.*

BESTIARIUM ASTRARUM

Во чест на Франциско Гоја

*Балан, базилик, бехмет, катоблепас,
волици со змиски опаш, напoлу риби — напoлу кози,
троглави сверови, чудовиштата во омраза слeпа,
грифони, саламандери, химери, еднорози:*

*во мочуриштата нокни нивната икра се оплодува.
(Во мрсната вода слегува лошата ѕвезда како семе
а потоа од тињата некое од нив проодува.)
Нокта е нивен единствен простор, единствено време.*

*Нокта им е татковина по која безгласно скитаат.
По една зла ѕвезда им лежи во секој зглоб од костурот.
Но кога ќе избледне небото сам натпис се чита:
*El sueño de la razón produce monstruos.**

ВКУСОТ НА СВЕЗДИТЕ

Есенските ѕвезди имаат вкус на зелка
во која мразот веќе својот нож го боде.
Дивите гуски во трските се прпелкаат
место со сачма со нивните зрна погодени.

Ѕвездите зиме црна крв оставаат зад себе
и раните ги превиваат со искинат весник.
Со ноктите секоја од нив небото го гребе
како пес што е обземен од беснило.

Пролетните ѕвезди се како јајца од жаби,
слузави, млечни, со обвивка од лиги.
Нивниот сок каде што ќе падне длаби
и ги гризе буквите од отворените книги.

Само лете ѕвездите имаат вкус на пожар
и морето им ги држи клучевите како чирак.
Само лете тие оставаат лузни врз кожата
и низ галаксиите нашата крв ја шират.

СВЕЗДЕНА ТЕРЕЗИЈА

Алдебаран — ѕвезда што патетисците ги мачи.

Цефеј — знак што карваните ги губи.

*Ѕвезди што ги носат на капите врачевци
и што се огледуваат врз оружје и труби.*

Ригел — знамение врз самрачните кули.

Канопас — белег што во железото се врежува.

*Секоја е знак што само за оној што ули
над некој земен товар не претежнува.*

Денеб — тег на ѕвездената терезија.

Алтаир — рамнотежа на шупливите сфери.

*Тоа се тајни мерки што ги чува лудиот везир
кој вечноста со твојот миг ја мери.*

СВЕЗДЕНИ ОВОШТАРНИЦИ

*Во секој плод се крие една ѕвезда:
во сливите, оревите, јаболката, малините.
Симнувајќи ја лушката отвораме една бездна
и во неа магмата, хаосот, маглините.*

*Зрелите плодови со внатрешна светлина искрат.
Семката внатре е едно згустено јадро.
Цел космос е обесен за некоја гранка ниска;
овошките се планети, светлината — нивната сладост.*

*Тајна смисла во нив се сокрива и прета.
Вкусот доаѓа до целта како гсон планетата бродот.
Она што сакаат да го одгатнат вселенските летања
сокриено е всушност во содржината на плодот.*

ЛЕТНИ МЕСЕЦИ

Тоа е крв што преврива во црните цреши,
тоа е орев што со морето се збратимува.
Тоа е 'рж во броењето што греши
но не сака со скржавоста да се римува.

Тоа е праска донесена до лудило,
тоа е грозје веќе кон пијанство склоно.
Тоа е дете што не се почудило
кога влегло во овоштарникот од онаа страна на сонот.

Тоа е смоква во која созрева тлото грубо
додека пијани мушички наоколу се вртат.
Тоа е твоето тело претворено во љубов
што паѓа кон земјата како што се паѓа кон смртта.

СТАР СВЕЗДЕН ПИЈАЛАК

*Орион, убиец на ѕверовите, сè уште демне над ридот:
три сјајни ѕвезди на појасот му стојат.*

*Откако со теешко вино го опил, Ојнопион му го зел видот,
но тој сè уште на небото ја нека скорпијата своја.*

Додека лежите на грб небото е мешина со вино.

Свездени животни прсружат над полето летно.

*Поради Меропа, Ојнопион, на Дионис синот,
со бесконечност ве опива, ви положува врз очите петно.*

*Лежејќи ја ставате во устата инката на цветот
и ги пиете во алчни голтки маглините и бездните —
сè додека не почне да ви се меша умот, да ви се ниша светот
а потоа станат долго да морате да се трезните.*

КУЌАТА И ВСЕЛЕНАТА

*Во зимската ноќ куќата остаѓува сама.
Се затвора наоколу, како прстен, небото сиво.
Тоа е пак колиба: покривот е од слама
и виатре огнот е како срце на животинскиот живот.*

*Некои зборови ги знае само студениот ветар.
Кога би можел тогаш да ја затвориш вратата цврсто.
И, додека ѕвездените ѕверови зимскиот зодијак го плетат,
низ мапата на небото да влечеш со прстот.*

*Да спиеш, кога би можел, како јаболкото среде зима,
како оревот во луипата корава да молчиш.
Да се завиткаш, и долг сон да имаш,
во пелените на вселената како в кожув овчи.*

СВЕЗДИ НАД КУЌНИОТ ПОКРИВ

*Свездите што стојат над куќниот покрив
куќата од сите зла ја чуваат.*

*Сокриени добро меѓу гранките мокри
крадците куќата ја посочуваат.*

*Внатре млада девојка се соблекува гола.
од покривот се мешаат во сонот телата.
Низ ојакот, испрегнати од Големата Кола,
гледаат животните со ѕвезди на челата.*

*Људи слики прават ѕвездите на небото.
Крадците, маѓепсани, си ги забораваат целите.
Внатре, под покривот, како тестото на лебот,
расте сонот, преплавувајќи ги постелите.*

*Месечината и сенките се мешаат на ѕидот.
Сè е сон: и куќата, и ѕвездите, и гранките.
Збунетите крадци, седнати на ѕидот,
пред да заспијат читаат од читанките.*

НЕРАМНОТЕЖА

*Се наведнува се наведнува нешто без престан
се наведнуваат сидови дрвја кули неба
напразно птиците мазниот ветар го гребат
се наведнуваат предели да ти се заврти свеста.*

*Нерамнотежа владее меѓу ѕвездите во вселената
паѓаат некои не можејќи да го издржат тој напор
се лизга Архимед отпуштајќи го од рацете стапот
се наведнуваат артистите се наведнува сцената.*

*Цврстите предмети се уште стабилноста ја чуваат
но доволно е навечер само очите да ги склопите:
и дигалките и нишалата и светилниците и телескопите
се наведнуваат се наведнуваат се наведнуваат.*

СОНЧЕВИ ПРОТУБЕРАНЦИИ

Се шират како 'рѓа сончевите дамки:
од јаболкото на сонцето отровни 'ркулици 'ртат.
Поради нив самоубијците си навлекуваат јамки
а наеднаш полудените во кругови се вртат.

Во телефонската централа, со расплетена коса,
една телефонистка по цел ден пелтечи и блада.
Гулабите-писмоноски писмата не ги носат
туку им ги вадат марките и во сласт ги јадат.

Но најстрашна работа е со радио-брановите.
Ниедна од вестите повеќе не точна.
Се престасуваат и се мешаат старите и новите
и светот мисли дека вчерашните војни од утре ќе почнат.

ЛУДАЦИ ВО ОПСЕРВАТОРИЈА

Дури од далечните ѕвезди нивното око се гледа
како алчно зјае низ телескопите во просторите ѕвездни.
Додека лизи им течат од устата, ги следат
тие движења на телата во небесните бездни.

Како се вовлекле тука? Кој внатре ги пуштил?
Ги растураат инструментите и наоколу ги влечкаат.
Расфрлана е Кумовата Слама оставена да се суши.
Никој повеќе не ќе ја најде горе Големата Мечка.

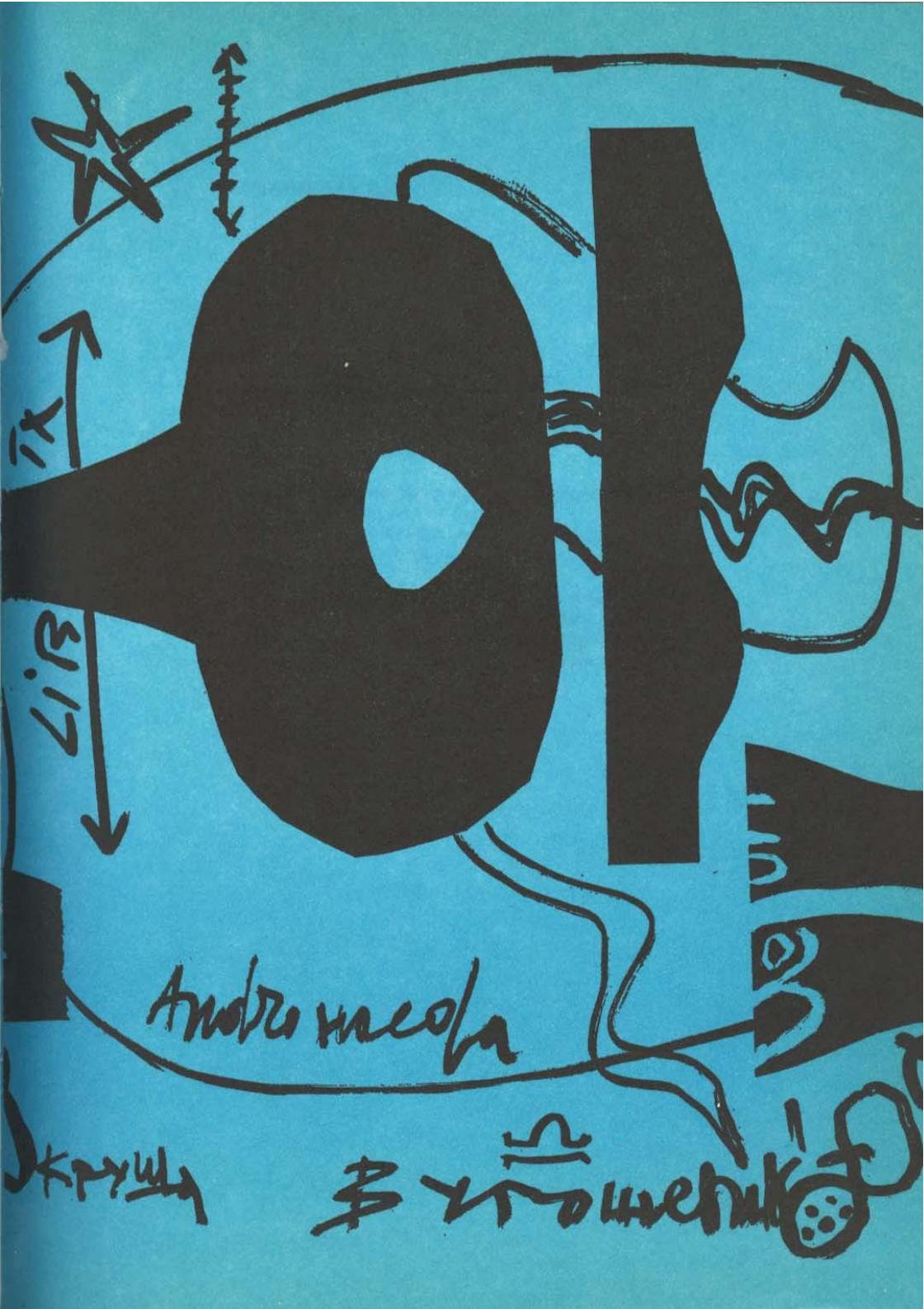
Избришани се елипсите, круговите и точните сметки.
Како се вовлекле внатре? Кој тука ги собрал?
Безредие е внесено во сите ѕвездени глетки.
Се смеат лудаците растурајќи го небесниот обрач.

ИМЕТО НА СВЕЗДАТА

Понекогаш јас именувам некоја ѕвезда
не знаејќи дека е тоа име на една жена.
(Во нејзиниот сон огнот зафаќа милијарди ѕвезда
на птиците што немаат крила да се кренат.)

Понекогаш јас именувам некоја ѕвезда
не мислејќи дека изговарам име на град еден.
(Среде плоштадот големиот гуитер со отровна жлезда
наредува да му се доближат децата наредени.)

Понекогаш јас именувам некоја ѕвезда
но она што е зад нејзиното име нема никогаш да се дознае.
Го барам тоа напосоки, потамина, без да
допрам нешто, свртен кон небото како слеп ѕвездознаец.

LIR

Андре мачола

Крула \$ у в о м е р и к е

ТОЛКУВАЧ НА СОНИШТАТА

ЖЕНА КОЈА СПИЕ

Ламба во нејзиниот сон гори
и мачка гази со кадифениите шети.
И додека шума со шума во темнината спори
се раѓаат езера невини и слети.

Таа е неподвижна како затворена книга
но неми слики во неа се движат.
Пред портата на куќата лежат риба, ѕвезда, тигар,
и виснатата рака со јазици ѝ ја лижат.

Каде ја носи бранот и кој очите ѝ ги шири
пред која глетка, пред кое чудо, седмо, осмо?
Кој ја води — рибата во кој ли прилив,
тигрот во која шума, ѕвездата во кој ли космос?

ДЕТЕТО ШТО ЗБОРУВА НА СОН

Дете што зборува на сон, ноќе,
знае зборови што ги нема во ниеден речник.
Нашиот слух пред нив наполно без моќ е;
нашите знаења тука се само пречки.

Тоа се зборови-белутраци, зборови-грутки
што бескрајно време лежеле неизречени.
Тоа се ноќни зборови, зборови-утки
што од ветрот на сонот во собата се завлечени.

Тоа се зборови што доаѓаат од темнината.
Нивните облици се насетуваат потамина.
Нивната смисла е веќе некаде замината
а тие не се решаваат по неа да заминат.

ДЕВОЈКА ШТО СЕ БУДИ ОД СОН

Низ нејзиниот сон жолта пеперуга лета.
Утката крај книгите ѕвездите ги колве.
Крај постелата застапува непознатиот шетач
и ги гали роговите на сивиот овен.

Таа сонува дека плови низ воздухот горе,
дека може да лета како што може да трча.
Но одоздола, од земјата, замирисува билниот корен
и нејзините раце исплашено се грчат.

(Како што кога жарта црниот знак го втиснува
зацврчува земјеното луле и железната утија,
така сега прободена од иглата на сонот вриснува
девојката-пеперуга во собата-кутија.)

ЖЕНА И КУЌА, НОЌЕ

*Таа е куќа и куќата е таа.
Се мешаат во сонот тие двете.
Тоа е како кога сите знаат
дека во куќата ќе дојде ново дете.*

*Мрморат и го спојуваат својот шепот.
Тоа се разговори што не можат да се чујат.
Тоа е како кога се лута слепо
низ собите штом ќе ја снема струјата.*

*Таен договор меѓу нив се плете.
Постапките се готват макар што се губи поводот.
Тоа што го мрморат тоа е како во суино време, лете,
што го боопитуваат на земјата цевките на водоводот.*

ЗА НОЌНИТЕ И ЗА ПОПЛАДНЕВНИТЕ СОНИШТА

Ноќе — ноќни, попладнето — светли.
Соништата имаат свои временски зони.
На ноќните сонцето ги праќа своите петли
за да ги тревожат и да спорат со нив.

Низ попладневните соништа сунат питоми оси.
Во ист котел се варат катранот и медот.
Сето она што надвор светлината го носи
одек е на сонот, негово отпечатување бледо.

Ноќниот сон е истишан со тајно мастило.
Неговите печатници работат без дозвола.
Сето она што низ денот се напластило
избива како пирејот од земјата одоздола.

Ноќните соништа имаат тешико резе.
За попладневните пак занаети не треба да се учат
Во нив слободно и без пречки може да се влезе.
Ноќните се друго. Постојат два клуча.

КЛУЧ ЗА НОЌНИТЕ СОНИШТА

Отворате врата тешка и леплива.
Зад неа тече река, зад неа е шума.
Ноќните стражари го чекаат оној што ќе преплива
и му подаруваат облека од гума.

Потоа трчате а по вас пукаат.
Успевате да избегате и покрај облеката тешка.
Но стражата покрај оградата е стрплива и лукава:
верува дека ќе сторите сепак некоја грешка.

На крстопатите селски на вас демнат.
Да ве следат го праќаат Питарчето и Лудото Дете.
Напразно трчате низ шумата темна.
На нејзиниот крај е стрелиштето. Тоа е јавето, ете.

КЛУЧ ЗА ПОПЛАДНЕВНИТЕ СОНИШТА

*Целиот ден е еден плод просируен и сладок.
Место очните клепки имате лисја од леска.
Но кој ве затворил нежно во густото јадро
што го ниша палјачото наконтен и блескав?*

*Ќе излезете ли, или кај вас ќе дојде светот?
Или во нешто трето ќе ги споите телата?
Дали спиеете затоа што е попладне и лето
или времето и часот ги движат сонот во постелата?*

*Однатре сте го начнале плодот на денот.
И веќе наполу е надвор вашието рамо.
Косите трева во сонот а мириса на сено
во јавето што е продолжение на сонот само.*

КОМПАС НА СОНОТ

Тоа е тој воз што забрзано не носи кон сонот:
неговите тркала во слатко лепило тонат.
Напразно се обидуваме да свониме во алармното своно
бидејќи тоа сето е исполнето со волна.

Која е таа девојка која однадвор дланката ја става
врз прозорецот и наместо пејзаж ја нуди?
А после е премногу доцна кога ќе ни јават
дека возот е над бездна а машинистите — луди.

И кога наоколу ќе се склопи густото море
не стасува да не полази ниту една морница:
оставајќи ги светлините далеку зад себе горе
возот се претвора во мрачна подморница.

КОШМАР

Коњот бесиумно влегува низ вратата.
Дали од молња собата е наполно бела?
И зошто толку забрзано се клатат
нишалата виснати над постелата?

Ноќта е тесен и задушлив ходник.
Низ него трча некој, по него прогонителите.
Ќе стаса ли до крајот, ќе се спасе ли од нив,
ќе дојде ли до куќата во која утре ќе се вселите?

Успеа ли тој да ја донесе пораката?
Ништо не се гледа во светлината бела.
Како мртва ви лежи врз креветот раката
и коњот влегува во собата и се наведнува врз постелата.

МОРНИЦИ

*Таа сонува дека е среде празна сала
а прозорците се затемнети со црни платна.
Неонски светилки наоколу се палат
и нивната светлина е белузлава и матна.*

*Таа забележува дека облеката ѝ ја нема:
ноќни пеперуги ја допираат насекаде со тинпалата.
И одеднаш две камени раце во преграб ја земаат
и прсти од мермер започнуваат да ја галат.*

*Од нејзините усни тогаш се отпушта крикот.
А во тој миг, далеку, втренчени и неми,
се стреснуваат од страст, невидени од никој,
машките статуи по музеите темни.*

ПАНИКА

*Сите авионски летови се откажани за денес.
Од кината и театрите ја враќаат публиката.
Таа ништо не може да дознае за мене
макар што весниците ми ја објавуваат сликата.*

*Ништо и јас не можам да ѝ јавам по пошта:
пред заклучената врата стои недоверлива стража.
Не постои начин ништо да ѝ соопштам
за што сите адреси престанале да важат.*

*Се бараме низ градот безуспешно обата.
Демнат на куќата агенти со панталони на риги.
Тие го стеснуваат кругот, ја опколуваат собата
и јас ги фрлам на нив најтежките книги.*

*Се искачувам на покривот по влажната стреа.
Меѓу оцаците чета лажни пожарникари ме гони.
И, додека се обидувам напразно да стасам до неа,
во собата илјада луди свонат телефони.*

СМУТ

*Во непознат град нè затечува воздушен напад.
Минувачице, збунети, трчаат и се буткаат.
Немаме ништо: ни адреса, ни план, ни мапа,
и се управуваме според еден весник стуткан.*

*Портокалести пламни се шират секаде низ градот.
Штом ќе претрчаме, зад нас куќите се рушат.
Од дупките на експлозиите израснува дрвото на чадот
но при сето тоа одвај нешто се слуша.*

*Полни костури од музеи јурат болничките коли.
Театрите сосе кулиси од градот се селат.
А потоа седиме во паркот, на полно голи,
и зборуваме за Месечината и другите небесни тела.*

БЕГСТВО

*Треба да се засолнам, да се скријам,
да се снајдам, да најдам влез, да најдам пат.
Морам да избегам пред глувиот свирач во лудата гајда,
пред влакнестите пајаци, пред бродови што горат,*

*пред кукли со глави на бубачки слепи,
пред лисја што во падот стануваат оловни плочи.
Но каде и да згазнам стапката се лепи,
се урнува небото и воздухот е горчлив.*

*Неизвесноста се отвора одеднаш како бездна.
Се будам во нечист и непознат хотел.
Не познавам никого и воопшто не знам
каде да се скријам од јавето, исплашен и потен.*

ХАОС

*Сé повеќе има жени со зелени очи.
Сé повеќе возови што не доаѓаат на време.
Сé повеќе луѓе што влегуваат со почит
во една голема сала каде што целатот дреме.*

*Сé повеќе има тополи што се сушиат.
Сé повеќе има градови од кои се заминува.
Сé повеќе заминати за кои не се слуша.
Сé повеќе прозеви од кои се настинува.*

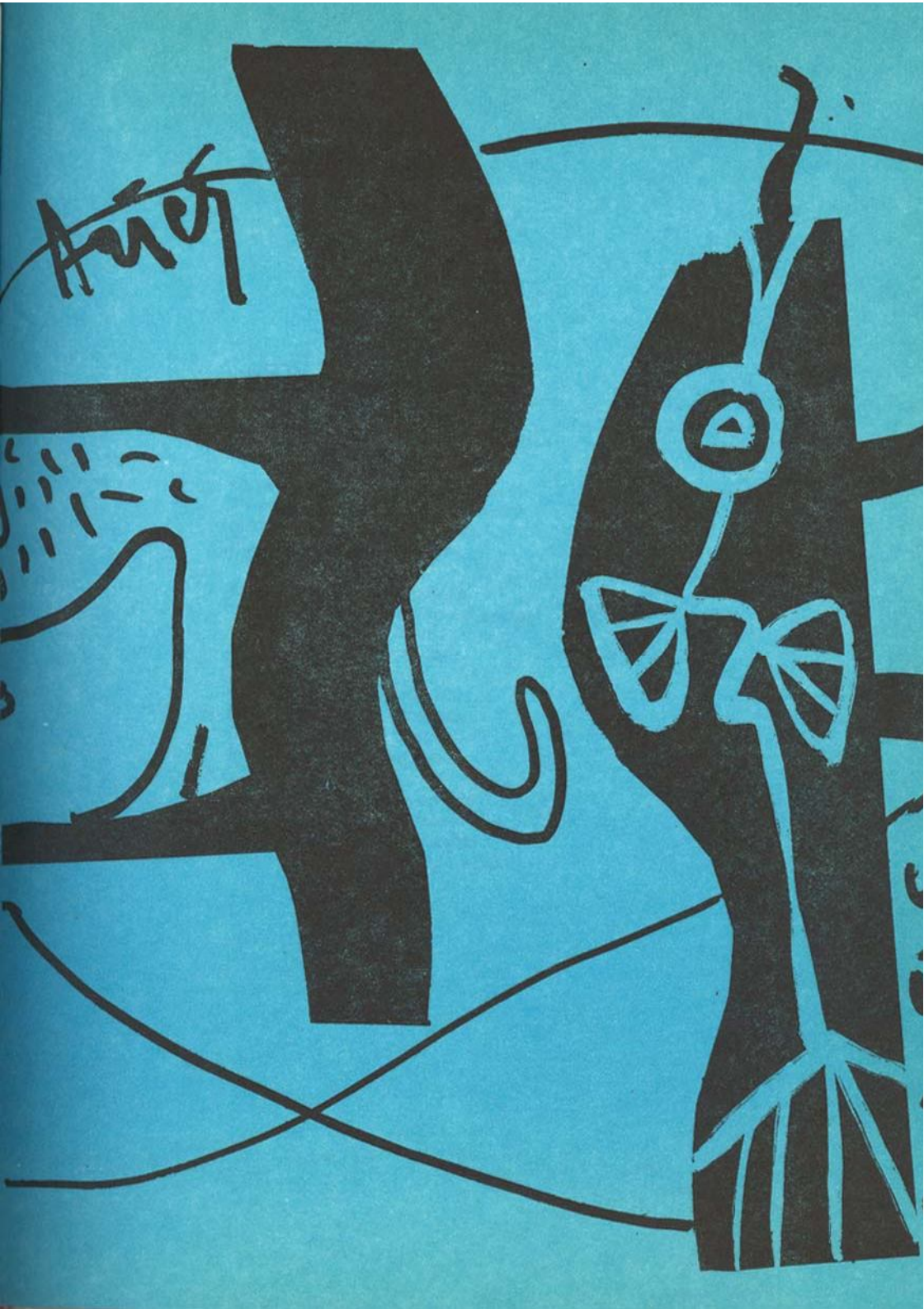
*Сé повеќе има луѓе што се плашат од сината боја.
Сé повеќе питачи што ве влечат за ракав.
Сé повеќе непознати кои на скалите стојат.
Сé повеќе оние што не прашуваат зошто е тоа така.*

ТОЛКУВАЧ НА СОНИШТА

Ни самиот тој не знае колку
луѓе му доаѓаат дење.
Тој, на сонштитата толкувач,
ги познава од пред будењето.

Додека бавно ивака локум
и срка слатко од ружси
тој сонштитата им ги толкува,
низ тајните значења кружи.

Понекогаш само нема ништо да рече.
Среде збор одеднаш замолкнува.
Се присетува дека од вечер во вечер
тој сонува еден друг толкувач.

Aurea

ВЕЧЕРНИ ИГРИ

МАТНА ЛАЃА

Сé на север, по мориња,
плови лаѓа полна сињак
среде магли што се раѓа.
Матно море, матна лаѓа.

Сите што на неа пловат
ги мачи мрачен бродски товар
што се рони, што пропаѓа.
Матно море, матна лаѓа.

Сите лежат во ист понор,
во сон без дно, на дно од сонот
што си оди, што доаѓа.
Матно море, матна лаѓа.

Среде кругот се прелпка
лудата магнетна стрелка
што нишани, не погаѓа.
Матно море, матна лаѓа.

Буден е само кормиларот
во небото вгледан старо
чекајќи го знакот свезден.
Матна лаѓа, матно море везден.

АСТРОНОМИ

Нагло поминува зимата.
Експлозии по каменоломите.
Без свест за тоа да имаат
се будат од сонот астрономите.

Пролет — и снегот се топи.
Се шират билните вражбини.
Се наведнуваат над телескопи
бришејќи ги од пајажсини.

На ѕидовите цути мувла.
По аглите глумци се будат.
Излегуваат од ѕвездените дупка
кентаури и други чуда.

Се фаќа магла на леќите.
Рѓаат инструментите скапи.
Се повеќе ги свиваат плеќите
составувајќи го својот запис.

Ноќното небо ги храни.
Земјата им е зад тилот.
Се шират, невидливи за нив,
cosѕвездијата на хлорофилот.

Далечната ѕвезда свети.
Нивната мисла кружи:
има ли на другите планети
глумци и мувла, ружји?

Телескопите пропаѓаат.
Знаењата им се ишири.
Дали нови ѕвезди се раѓаат?
Дали вселената се ишири?

Не им достасува силата.
Раката им е слаба и сува.
Ги поправаат очилата,
забележуваат: се шета мува.

Се губи некаде Андромеда.
Свездите постојано бегаат.
Нилито не им се гледа.
Гаснат Лири и Вега.

Наесен лисје од буката
паѓа врз каменоломите.
Со сон непознат на науката
застиваат астрономите.

ЖОЛТА КУЌА СРЕДЕ ПОЛЕ

Среде поле жолта куќа,
жолта куќа среде поле.
Си изнашле боја в дуќан,
од морето — песок солен.

Куќа стои, ветрот оди,
ветрот оди, куќа стои.
Низ тревата куќа броди,
ветрот тревата ја двои.

Измама е, велат сите,
нема таква куќа тука.
Патот врви, врват дните,
клукајдрвец в дрво чука.

Коњ околу куќа шета,
пчели брмчат, бумбар со нив.
Пред вратата бозот цвета,
листот наесен се рони.

Квечерина кога паѓа
низ куќата риба шета,
куќата е тогаш лаѓа,
в ојак има морски ветар.

*Птиците на југ се селат,
бувовите в шума дремат.
Измама е, сите велат,
таква куќа тука нема.*

*Видикот се ниша болен,
облаци ја лижат солта.
Жолта куќа среде поле,
среде поле куќа жолта.*

ПОПЛАДНЕВНА ПРЕТСТАВА

*Сонцето не е на залез
но светлините се ниски;
намотувајќи се на калем
воздушното платно се искри.*

*Кон мувата сивиот пајак
има намери скришени;
јаболката метално сјаат,
се нишаат смешните вишини.*

*Но се јавува нова глетка:
нем филм тоа нели е?
Меѓу лисјата како да се плетка
дилижансата на Мелиес.*

*Не водејќи никаква сметка
за вратиците итно колваат семки
сред морето од лисјата светка
„Крстосувачот Потемкин“.*

*Зошто ве тера да се смеете
скокотливиот мирис на боливач?
Тоа поради Макс Сенет е,
поради „Полиениот поливач“.*

*Потреперува бледо
Емулзијата меѓу лисјата:
дамки од момирокот, од медот
во сликите се втиснати.*

*Претставата ја растураат птиците.
А ја гледале само оние
што поладне спиеле под јаболкниците.
Филм ли е тоа, сон ли е?*

На Радован Павловски

ТЕАТАР

Не е пајак, тоа е ламба.
Покривот е како сито.
Театарот е како амбар
што мириса на старо жито.

Се рони веќе таван.
Старата позлата паѓа.
Се шета шарена крава
по бината, како лаѓа.

Низ пердуви и слама
во полутемнината скитаат
како во дамнешна драма
деца и мачки, питач.

Кои се артисти — не се знае.
А каде е и публиката?
Се појавуваат во кругот сјаен
и шепотат, не викаат.

Како без нивна волја
се иуткаат и бладаат.
Во сето главна ролја
има питачот со брада.

Се гледа Патот Млечен
низ иштици како в шума.
Децата го цицаат секоја вечер
заборавајќи да глумат.

*Се згуштува самракот розов.
Никаква драма нема.
Замислувајќи дека се во возот
сите во фотелјите дремат.*

*И каде што правта сива
паѓа врз жолтиот декор
децата сега застиваат
замачкани со млеко.*

ВЕЧЕРНИ ИГРИ

Децата играат во улицата.
Под светлината слаба
не им се гледаат лицата.
Ента бенга табур табар.

Нокта е полна со тајни зборови.
Децата ја газат тревата ретка
и се сокриваат по темните дворови.
Лилјаџи по коси им се плеткаат.

Скришуму кажуваат броеници.
Нокта е голема жаба
а тие нејзини пленници.
Ента бенга табур табар.

Долетува пеперугата-баба низ темнината
и во нокта ги мами.
Миг — и таа е замината.
Децата остануваат сами.

Им се криват само мачките
со двата криви заба.
Немоќни се играчките.
Ента бенга табур табар.

Низ воздухот што е ронлив
на црните цветови кружи црниот полен.
Над секој што е сонлив
по еден пајак виси голем.

*Се затвора околу темнината.
Потајум таа ги граба
без да им ја рече вината.
Ента бената табур табар.*

*Што ја исполнува ноќта?
Оние што броениците ги бројат
не им ја знаат моќта.
Децата неподвижно стојат.*

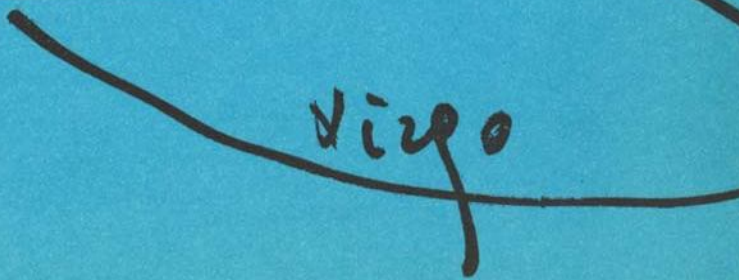
*Сите сега мислат
на пеперугата-баба.
Само таа ја знае смислата.
Ента бената табур табар.*

ORPIO

LEO

VIRGO

ПРЕДНОСТИ НА СОНОТ

ПЛОВИДБИ НА СОНУВАЧИТЕ

Сонувачи — тоа се тие
што бавно кон дното тонат.
Оној што во длабочините стие
има во слухот подводни свона.

Долу за нив е горе.
Пливаат или одам?
Слегнати по долго време в море
ја препознаваат одново водата.

Земјата за нив е тешка.
Ги покрива на неа лиијај.
Раководени од една грешка
под водата се учат да дишат.

ПОЛЕТУВАЊА НА СОНУВАЧИТЕ

*Низ сонинатата сноват.
И чудни им се делата.
Низ густоот воздух пловат
не напуштајќи ја постелата.*

*Ги привлекуваат бездни.
На чадорите висат моќри.
Гледајќи ги сликите ѕвездни
излегуваат од куќите низ покрив.*

*Тежината не им е земна.
Нокната птица им е блиска.
Над шумата влажна и темна
кружат со крилја од лиска.*

РУДНИЦИ НА СОНУВАЧИТЕ

*Свездата е далечен полжав.
Од танка хартија е тлото.
Ризикувајќи ја својата кожа
слегуваат тие в потон.*

*Пластовите се отвораат.
Сонот е клуч за длабочината.
Минуваат низ мракот на кората
како рударите низ кината.*

*Одот им е сонлив.
Сетилата им се скудни.
Без светилка одат оние
што в сон слегуваат како в рудник.*

ПИЈАНСТВО НА СОНУВАЧИТЕ

Во собите плодови зреат.
Земаат од нив два-три.
Дуикајќи ја животинската реа
лутаат низ празните театри.

Меѓу старите карти на светот
им се клешти животно грубо.
Се наоѓаат подоцна во кабинетот
водејќи со укротителката љубов.

Скокаат на нив од ложите
жолтиот лав и црниот бивол.
Откога ќе им ги одерат кожите
во крчмите на сонот тијат пиво.

ПОЖАРНИКАРСКИ ДРУШТВА НА СОНУВАЧИТЕ

Писка над нив сивата утка.
Во мракот светлините се множат.
Се соннуваат, паѓаат, се буткаат
трчајќи кон ноќниот пожар.

Ужсваат во прекумерности.
Не се плашат од казни.
Престасувајќи ги другите гости
влегуваат во палатите празни.

Се вртат во гнениот вител.
Тропаат во празни канти.
Заборавајќи на состанокот итен
скокаат трупечки како комедијанти.

ЛУЛКИТЕ НА СОНУВАЧИТЕ

Горчливо мирисаат булки.
Кружат тие низ воздухот, легнати.
Се нишаат во големите лулки
и то над бездните се оптегнати.

Оддалеку допира вревата.
Од некаде мириса макот.
Пропаѓаат длабоко, се креваат
и над ридовите го истишуваат лакот.

Хоризонтот наопаку се врти.
Мириса далеку морето.
Земјиното зрнце со смисла 'рти
долу сè поретко и поретко.

СОНУВАЧИ ВО МУЧУРИШТАТА

Јаваат на брашнест молец,
Крастави жаби ги следат.
Се рони над запустеното поле
месечината како креда.

Аетаат над трски и шамак.
Им се веат долгите палта.
Лијсаџи и белоушки ги мамат
да навлегуваат во калта.

Ги затвораат во кална крепост
чија што кула е кртчината.
Ги чуваат змијата и брат ѝ— слепок,
префрлајќи ја на друг вината.

СОНУВАЧИ ВО ЛАБОРАТОРИИ

Луѓатаат низ темна лабораторија.

Пипаат: телескоп, шестар.

Оние што тука ги затворија

отидоа во далечни места.

Мазни тркала се вртат.

Се движат механизмите молкома.

Формулите што некој ги чкртал

треба секој од нив да ги толкува.

Напразно ги кришат главите.

Залудно ги повлекуваат металните рачки.

Провлекувајќи се под справите

претрчуваат наоколу само светкави мачки.

СЛОБОДАТА НА СОНУВАЧИТЕ

Целта им е далечен остров.
Ако викате не ќе ве нујат.
За нив е мошне просто
да пловат против струјата.

Ги отфрлуваат своите чевли.
Го крадат златното руно.
Полетани од далечните евли
ги хранат птиците од клунот.

Ги поттикнува случај.
Низ непредвидености бродат.
Будењето ги заклучува,
сонот им ја отвора слободата.

АМНЕЗИЈА НА СОНУВАЧИТЕ

*Секавањето им е слабо.
Не си спомнуваат за ништо.
Одат низ сонот длабок
дувајќи в цевка од пиштол.*

*Немаат постојан престој.
Ниедно време не ги прима.
Одбиваат да останат на едно место
макар што доаѓа зима.*

*Ги привлекуваат само чудните
јаболка зад ѕидот низок.
Во постелата на будните
го фрлаат потоа огризокот.*

ЗАВИСТА КОН СОНУВАЧИТЕ

*Ги оставаат своите блиски.
Немаат никаква милост.
Летаат над покривите ниски
со рацете под тилот.*

*Им завидуваат другите.
Ги враќаат сосила.
Ги напаѓаат дури и пеперугите
со светкавите осила.*

*Милиционери ги будат.
Ги влечат сите за ракав.
Им завидуваат и им се чудат
зашто сонуваат туку-така.*

ТАЈНАТА НА СОНУВАЧИТЕ

Сламки имаат в коса.
Низ огромните ноќи патуваат.
Една кутија со себе носат
и од секаков допир ја чуваат.

Кој е нивниот дом? И каде?
Нивната патека не е измината.
Молчат тие како земјотресот гладен
во срцето на планината.

Со тајната на кутијата
напразно сепак ќе се мачите.
Спијачите си спијат,
сонуваат само сонувачите.